

Eduskunnan lakivaliokunnalle**Asia**

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle alkoholilain ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Viite

Eduskunnan lakivaliokunnan lausuntopyyntö esityksestä (HE 100/2017 vp) rikosoikeudellisten ja muiden seuraamussäännösten osalta

Helsingin käräjäoikeus lausuu seuraavan:

Seuraamusmaksu

Hallituksen esityksessä esitetään alkoholilain 71 §:ään lisättäväksi rikkomusten seuraamusena käytettäväksi uusi hallinnollinen seuraamusmaksu, jonka suuruudeksi esitetään vähintään 300 ja enintään 1000 euroa. Seuraamusmaksun osalta hallituksen esitysluonnoksessa viitataan ne bis in idem -kieltoon ja todetaan, että seuraamusmaksua ei saisi määrätä luonnolliselle henkilölle tai oikeushenkilölle, jota epäillään samasta teosta esitutkinnassa, syyteharkinnassa tai tuomioistuimessa vireillä olevassa rikosasiassa tai jolle on samasta teosta annettu lainvoimainen tuomio. Ne bis in idem -kiellon vuoksi seuraamusmaksun määrääminen estää tuomitsemasta samalle luonnolliselle henkilölle tai oikeushenkilölle rangaistusta samasta asiasta. Kielto on ehdoton.

Edellä mainittu vaatii eri viranomaisten yhteistyötä ja sen arvioimista, mikä seuraamus kuskakin tapauksessa on riittävä alkoholilain säännösten rikkomisen estämiseksi.

Seuraamusmaksun määräämiseen liittyvästä sekä itse seuraamusmaksun vanhenemisesta 71 §:n 3 momentissa esitettävistä vanhentumisajoista Helsingin käräjäoikeudella ei ole huomautettavaa.

Rangaistussäännökset

Rikoslain 50 a luvussa säädetään alkoholirikoksista, 30 luvun 1 a §:ssä alkoholijuoman markkinointirikoksesta ja alkoholilaissa säädetyn salassapitovelvollisuuden rikkomisesta säädetään rangaistus rikoslain 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei rangaistusta määrätä rikoslain 40 luvun 5 §:n mukaan virkavelvollisuuden rikkomisesta tai tuottamuksellisesta virkavelvollisuuden rikkomisesta tai jollei muualla laissa ole säädetty ankarampaa rangaistusta.

Voimassa olevan alkoholilain 8 luvun 50 a § sisältää ne rangaistussäännökset, joita ei siirretty rikoslain kokonaisuudistuksessa rikoslakiin. Sanotussa alkoholilain pykälässä säädetään sakonuhkaisista alkoholirikkomuksista.

Alkoholilain rikkomisesta voidaan määrätä rikesakko valtioneuvoston rikesakkorikkomuksista annetun asetuksen (1081/2015) 18 §:n mukaan alkoholilaissa säädetyn tai poliisin yleisen järjestyksen ylläpitämiseksi alkoholilain nojalla antaman alkoholijuoman nauttimiskiellon rikkomisesta taikka alkoholilaissa säädettyjen alkoholijuoman hallussa pitämistä koskevien ikärajojen rikkomisesta.

Hallituksen esityksessä todetaan, ettei ole asiallista tarvetta muuttaa rikoslain säännöksiä. Tältä osin Helsingin käräjäoikeudella ei ole lausuttavaa.

Alkoholirikkomuksista esitetään säädettäväksi alkoholilain 90 §:ssä.

Siltä osin kuin esityksessä ehdotetaan alkoholilain 90 §:n 4 momenttiin jätettäväksi säännökset tahallisista alkoholirikkomuksista, joista voidaan tuomita sakkorangaistus, käräjäoikeus esittää harkittavaksi myös 4 momentin siirtämistä rikoslakiin. Rangaistussäännösten sijoittaminen yhtenäisesti rikoslakiin helpottaisi säännösten soveltamista. Alkoholilaissa voitaisiin viitata rikoslakiin vastaavasti kuin lain 90 §:n 1 – 3 momentissa viitataan.

Helsingin käräjäoikeus huomauttaa vielä, että esityksessä viitataan nykyisen alkoholilain 50 a §:n 4 momentin 3 – 5 kohtiin. Esityksen mukaan ”lakiehdotuksessa ei ehdoteta nykyistä 50 a §:n 4 momentin 3 – 5 kohtaa vastaavia kriminalisointeja, jotka koskevat alkoholijuoman tai väkiviinan valmistukseen soveliaan välineen, laitteen, tarvikkeen, aineen tai valmisteen valmistamista, myyntiä, hallussapitoa tai markkinointia siinä tarkoituksessa, että sitä tultaisiin käyttämään alkoholijuoman tai väkiviinan laittomaan valmistukseen”. Edellä mainituista seikoista säädetään nykyisessä alkoholilain 50 a §:n 4 momentin 6 ja 7 kohdissa eikä 3 – 5 kohdissa.

Vähittäismyyntipaikan ja anniskelupaikan järjestyksen turvaamiseksi säädettäväksi esitettyä alkoholilain 90 §:n 5 momentin uusia säännöksiä Helsingin käräjäoikeus pitää kannatettavina. Ilman sanktiomahdollisuutta säännösten sisältö jäisi vaille merkitystä. Myös tältä osin Helsingin käräjäoikeus esittää säännöksen siirtämistä rikoslakiin kuten 4 momentin osalta on lausuttu.

Vielä alkoholijuoman lainvastaisesta hallussa pitämisestä ja nauttimisesta esitetään säädettäväksi rikesakkorikkomuksista annetussa laissa. Säännöksen sisältö vastaa voimassa olevaa säännöstä, minkä vuoksi Helsingin käräjäoikeudella ei ole huomautettavaa esityksestä.

Lopuksi

Helsingin käräjäoikeus haluaa vielä kiinnittää huomiota esitettävään alkoholilain sisältöön siltä osin kuin siinä säädetään alkoholijuomien rajat ylittävästä etämyynnin kiellosta. Etämyynnin kiello on ollut oikeudenkäynnin kohteena useamman kerran ja tältä osin myös Euroopan unionin tuomioistuin on antanut ennakkoratkaisun sekä Helsingin hovioikeus tämän perusteella ratkaisun asiassa, joka koski ns. Alkotaxi-asiaa. Hallituksen esitysluonnoksessa on viitattu tähän tuomioon. Etämyynnin rangaistavuutta koskevasta tuomiosta on pyydetty valituslupaa korkeimmalta oikeudelta.

Jokaisen oikeusturva vaatii, että säännökset ovat selkeästi kirjoitettuja ja että niiden perusteella rikokseen syyllistyminen ei jää arvailujen varaan. Nyt etämyynnin kiellon rangaistavuuden arvioinnissa on oikeudenkäynneissä jouduttu ensin arvioimaan voimassa olevia al-

koholilain säännöksiä vastaan ottamalla näyttöä pelkästään tästä kysymyksestä ja vasta tämän jälkeen on voitu vastaanottaa näyttöä itse väitetyn rikoksen teonkuvauksen mukaisesta teosta. Tilanne ei ole kenenkään kannalta tyydyttävä.

Lausunnon ovat valmistelleet osaston johtajat, käräjätuomarit Jaana Helander ja Jaana Niemitalo.

Laamanni Tuomas Nurni